

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА ЗАХИСТ СВОЄЇ ГІДНОСТІ

Одним з основних елементів у юридичному механізмі забезпечення трудових прав слід вважати механізм реалізації зазначених прав, який включає передусім закріплення усіх видів юридичних гарантій трудових прав та інтересів і юридичну відповідальність роботодавця за невиконання, неналежне виконання своїх обов'язків.

Механізм здійснення трудових прав та інтересів, у тому числі права на захист своєї гідності, ґрунтується на поєднанні державного, локального і договірної регулювання трудових відносин з метою досягнення оптимальної узгодженості інтересів сторін та інтересів держави.

Теоретичні та практичні проблеми механізму реалізації прав і свобод висвітлювали у своїх працях такі вчені: М. Й. Бару, Л. Ю. Бугрова, Я. І. Безугла, Н. Б. Болотіна, Є. І. Бородін, М. В. Вітрук, Л. Д. Воеводін, Г. С. Гончарова, О. С. Пашкова, П. М. Рабинович, О. Ф. Скакун, О. В. Смирнова, І. А. Тимченко, К. Б. Толкачев, А. Г. Хабібুলін, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева та інші.

В основі юридичного забезпечення права працівника на захист своєї гідності лежать трудові стандарти, що містяться в міжнародних і регіональних актах про права людини та національному законодавстві про працю.

Конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації була підписана 7 березня 1966 р. і ратифікована СРСР 21 січня 1969 р. Зазначена конвенція вказує, що статут Організації

Об'єднаних Націй заснований на принципах гідності і рівності, властивий кожній людині, а Загальна декларація прав людини проголошує, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності і правах [1].

Важливим кроком на шляху закріплення та забезпечення фундаментальних прав громадян ЄС стало проголошення 7 грудня 2000 р. Хартії основних прав. Головна причина прийняття Хартії основних прав ЄС — неповнота Конвенції Ради Європи про захист прав людини та основних свобод 1950 р. Право працівника на справедливі та рівні умови праці передбачено ст. 31 Хартії основних прав ЄС, відповідно до якої кожен трудящий має право на роботу в умовах, що забезпечують охорону його здоров'я, його безпеку і повагу його гідності [2].

Під час вступу до Ради Європи Україна взяла на виконання низку зобов'язань, наведених у Висновку Парламентської асамблеї Ради Європи № 190 (1995 р.). До кола зобов'язань входить Європейська соціальна хартія Ради Європи, яку Україна зобов'язалася вивчати з метою подальшої ратифікації і разом з тим проводити політику відповідно до принципів цієї Хартії. 2 травня 1996 р. Україна підписала Європейську соціальну хартію, прийняту Радою Європи у 1961 р., а 7 травня 1999 р. було підписано Європейську соціальну хартію (переглянуту), прийняту Радою Європи у 1996 р. Україна взяла на себе зобов'язання вважати для себе обов'язковою статтю 26 про право працівників на захист їхньої гідності на роботі [3].

Європейська соціальна хартія є головним документом Ради Європи у сфері забезпечення економічних та соціальних прав людини, необхідність ратифікації якого обумовлена як членством України у цій міжнародній організації, так і намірами України набути членства у Європейському Союзі.

В системі українського законодавства категорія «гідність» розглядається як оцінна категорія і не містить легального визначення. У чинному Кодексі законів про працю України (далі — КЗпП України) термін «гідність» не згадується.

Основні трудові права працівників закріплені в ст. 2 КЗпП України. У частині першій вказаної статті проголошено право на працю, визначаються його зміст і гарантії мінімального розміру [4]. Перелік трудових прав працівників, визначений у

ст. 2 КЗпП України, є обмеженим і не відображає усього розмаїття правомочностей означеного соціального спрямування. Багато важливих для працівника прав залишилося поза межами даного переліку

Таким чином, в ст. 2 КЗпП України право працівника на захист його гідності в період трудової діяльності не закріплено. У ст. 141 КЗпП України в числі основних обов'язків власника або уповноваженого ним органу не передбачено обов'язок забезпечувати гідність працівника в період трудової діяльності.

Прогалини в чинному трудовому законодавстві України в частині забезпечення права працівника на захист своєї гідності покликаний усунути новий Трудовий кодекс України.

У ст. 3 проекту Трудового кодексу України пропонується встановити як один з основних принципів здійснення правового регулювання трудових відносин принцип забезпечення судового захисту трудових прав, честі та гідності учасників трудових відносин. У статтях 21 і 22, що передбачають основні права працівника і роботодавця, пропонується закріпити на законодавчому рівні права працівника і роботодавця на повагу честі і гідності та їх захист [5].

Аналіз чинного законодавства про працю свідчить про недосконалість нормативного закріплення права працівника на захист своєї гідності в період трудової діяльності.

Проблема затвердження прав і свобод особи — значною мірою проблема забезпечення єдності державної політики на всіх стадіях правового регулювання, починаючи з офіційного закріплення зазначених прав і свобод та закінчуючи їх практичною реалізацією. Звідси актуальним завданням є подальше вдосконалення механізмів координації правотворчої і правозастосовної діяльності, встановлення контролю за процесами реалізації правових норм, які зачіпають права і свободи людини та громадянина.

Література

1. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (рат. Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 21 січня 1969 р.) [Текст] // Відомості Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки. — 1969. — № 5. — Ст. 27.

2. Хартія основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_524 — Назва з екрана.
3. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої) [Текст] : Закон України 14 вересня 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 43. — Ст. 418.
4. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322а-08 (із змін, та доп.) [Текст] // Відомості Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки. — 1971. — Додаток до № 50. — Ст. 375.
5. Проект Трудового кодексу України від 22 квітня 2013 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46746 — Назва з екрана.